

ÅRSPLAN 23/24

Søre Neset FUS barnehage

INNHold

1. Om årsplanen og FUS sine mål for barnehagene

Visjon
Verdier
Hovedmål

2. Om barnehagen

3. Vårt verdigrunnlag

Barn og barndom
Demokrati
Mangfold og gjensidig respekt
Likestilling og likeverd
Bærekraftig utvikling
Livsmestring og helse

4. Barnehagens formål og innhold

Sosioemosjonell støtte og veiledning
Organisering og ledelse
Læringsstøtte

5. Barns medvirkning

6. Samarbeid

Foreldresamarbeid
Samarbeid med andre instanser

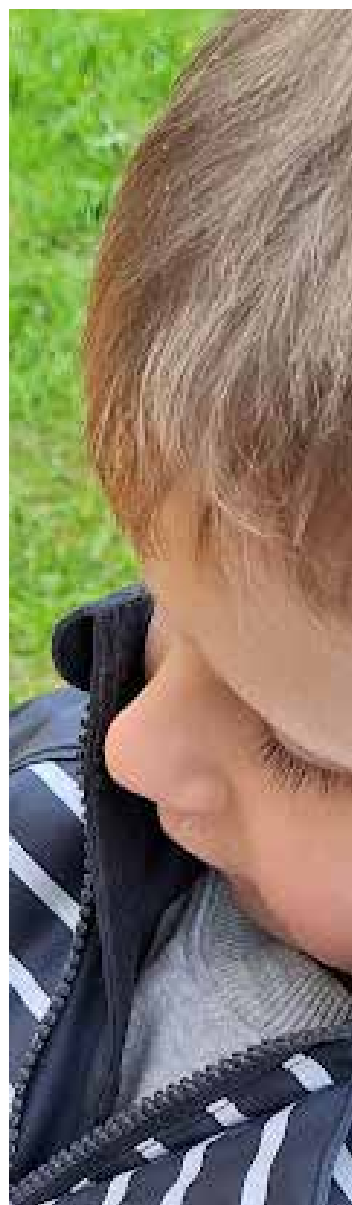
7. Overganger

Tilvenning i barnehagen
Overganger innad i barnehagen
Overgang mellom barnehage til skole

8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Lærende organisasjon
Planlegging
Vurdering
Dokumentasjon
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

**BARNET
FØRST!**

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

Årsplanen viser hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i den nasjonale rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.37). Årsplanen beskriver hvordan vi jobber for å nå FUS sine felles målsetninger for barnehagene.

Visjon:

Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi

Visjonen er vår ledestjerne og den setter retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – i dag og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.

Våre metoder for å jobbe mot visjonen:

GOD KOMMUNIKASJON

Jeg stiller barna åpne spørsmål, reflekterer og er språklig bevisst

EVENTYRLYST

Jeg byr på meg selv og inspirerer barn i lek og annen aktivitet

LEKEKOMPETANSE

Jeg kjenner voksenrollens betydning for utvikling av barnas lek og deltar i lek og samspill med barna.

Jeg vet hvor viktig leken er for barnets utvikling

VENNEGARANTI

Jeg observerer, er tett på og bidrar til at alle barn er inkludert.

Verdier: Glødende, skapende og tilstedeværende

Verdiene er kulturbærerne i FUS. Verdiene forteller hva vi står for, hva vi tror på og hva som er viktig for oss. De er en kilde til motivasjon og inspirasjon i det daglige arbeidet i barnehagen på veien for å virkeliggjøre visjonen.

Våre metoder for å jobbe i tråd med verdiene:

Glødende:

- Vi har godt humør, smil og latter
- Vi er engasjerte og gleder oss over barns mestring
- Vi er lekne og spontane
- Vi har humor og møter hverandre med smil og glede

Skapende:

- Vi skaper hverdagsmagi
- Vi er nysgjerrige og undrer oss sammen med barna
- Vi er lekne og deltagende i leken
- Vi skaper gode opplevelser og øyeblikk
- Vi er engasjerte og viser interesse for barnet og dets interesse

Tilstedeværende:

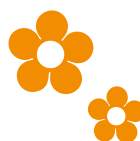
- Vi er forberedt når vi kommer på jobb
- Vi er genuint opptatt av ditt barns utvikling og behov
- Vi anerkjenner og skaper et positivt klima
- Vi er sensitive voksne hvor barna blir møtt av en trygg voksen med godt blikk og et «hei»
- Personalet har tid til foreldrene ved levering og henting og tar imot tilbakemeldinger og følger opp.

Hovedmål:

- FUS barn har et positivt selvilde
- FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- FUS barn gleder seg til “resten av livet”, og vet at de har påvirkningsmulighet og at innspillene deres teller
- FUS barn har det gøy i barnehagen

Våre metoder for å jobbe mot målene:

- Vi anerkjenner barnet.
- Vi bruker Class og Tik for å nå hovedmål.
- Vi er deltagende voksne som tørr å by på oss selv.
- Vi gjennomfører interessante oppgaver og aktiviteter for barna.
- Vi gjennomfører demokratiske prosesser, der både individuelle meninger og flertallets meninger blir ivaretatt.

2. OM BARNEHAGEN

Søre Neset FUS barnehage AS eies og drives av FUS Barnehagene AS.
Barnehagen vår åpnet i november 2007 og vi har ca. 60 plasser for barn i alderen 0-6 år.

Vi har tre avdelinger som er kalt opp etter stedsnavn her på Lunde. Avdelingene heter:

- Katlaberget som har barn fra 0-2 år
- Kongshaugen som har barn fra 2-3 år.
- Vargavågen som har barn fra 4-6 år

Barnehagen vår ligger landlig til her på Søre Neset og har kort vei til skog, gård, sjø, Lunde barneskole, Lunde Aktiv mm.

Barnehagen har egen hjemmeside hvor vi legger ut informasjon om oss, planer og annen informasjon som gjelder driften vår. I tillegg har vi en egen Facebook side som viser noe av hva vi har av aktiviteter og tema i løpet av året.

I barnehagen vår har vi ca. 60 barn og 17 ansatte. Mange av oss som jobber her har lang erfaring og høy kompetanse i det å jobbe med barn.

Ønsker du å kontakte oss finner du kontaktinformasjon under:

Søre Neset FUS barnehage AS

Adresse: Reset 32, 5208 OS
Telefon: 56 30 07 08
Mobil: 41 58 86 70
Mail: dl.soreneset@bhg.no

Daglig leder: Tlf: 41 58 86 70
E-post: dl.soreneset@bhg.no

Avdeling Katlaberget Tlf: 41 53 44 55
E-post: katlaberget.soreneset@bhg.no

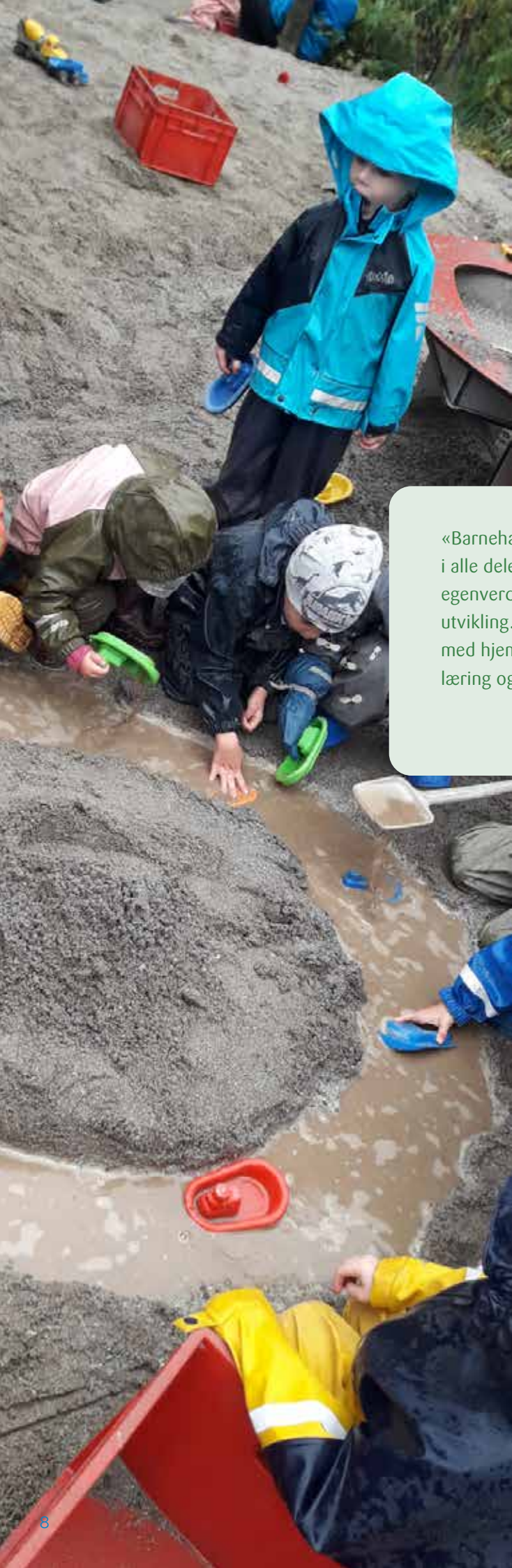
Avdeling Vargavågen Tlf: 41 53 44 57
E-post: vargavaagen.soreneset@bhg.no

Avdeling Kongshaugen Tlf: 41 53 44 56
E-post: kongshaugen.soreneset@bhg.no

Hjemmeside: <https://fus.no/soreneset>

**BARNET
FØRST!**

A photograph of children playing in a sandpit. One child in a bright blue hooded raincoat stands in the upper left, looking down. Below them, several other children are crouched or sitting on the sand, some using small plastic toys like buckets and shovels. The sand is dark and damp, suggesting it might be raining or has recently rained. The background shows more of the sandpit and some greenery.

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Vårt syn på barn og barndom:

- Barn er unike, nysgjerrige og utforskende.
- En god barndom er preget av trivsel, vennskap og lek.
- Barn er forskjellige, og de føler og opplever omgivelsene på ulike måter.
- En god barndom for oss er når barn blir møtt på følelsene og har trygge rammer til å kunne utforske i hverdagen
- En god barndom er når barn blir møtt med kjærlighet, omsorg og respekt, og blir tatt på alvor.
- Barn er i stand til å kommunisere både med og uten ord.
- Barn forteller sannheten og det er viktig at vi voksne tror på barnet når det forteller noe.

- Barn har ulike forutsetninger og vi voksne må behandle barna ut ifra det, slik gir vi barnet mulighet til å tro på egne evner.

Demokrati

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Våre metoder for å fremme demokrat:

- Gjennom dagens gjøremål, skal barna bli møtt med respekt og lydhøre ansatte.
- Gjennom de ansattes holdninger til barna og i alle de møtene som skjer, ønsker vi at barna skal føle seg sett og verdsatt.
- Barns meninger og følelser skal tas på alvor.
- Iblant er det flertallet som bestemmer, men like fullt er demokratiforståelse en grunnleggende holdning til livet som formidles fra voksen til barn i samspill.
- Demokratiet er avhengig av fornuftige og reflekssive mennesker. Ved å besitte slike evner vil mennesker generelt ha lik mulighet til å bli hørt og de vil kunne styre seg selv.
- Når vi gjennom barnehagehverdagen lærer barn både å si hva de mener, være med å innvirke på lek, hverdagsaktivitet, føye seg etter flertall vil en opparbeide seg demokratiske verdier som barn i barnehagen.

- Barn dannes i barnehagen i å mestre og delta i demokratiets prinsipp. Vi har stor tro på menneskers muligheter, og legger vekt på solidaritet, samarbeid og kritisk tenkning.

Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Våre metoder for å fremme mangfold og gjensidig respekt:

- Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn.
- Det skal være plass for en åndelig dimensjon i barnehagen som må brukes som utgangspunkt for dialog og respekt for mangfold.
- Barnehagen skal synliggjøre samisk kultur og bidra til at barna kan utvikle respekt og fellesskapsfølelse for det samiske mangfoldet.
- Barnehagen skal synliggjøre et mangfold i familieformer og sørge for at alle barn får sin familie spillet i barnehagen.

Likestilling og likeverd

*«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjons-
evne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur,
sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for
diskriminering og fremme nestekjærlighet.»*

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metoder for å fremme likestilling og likeverd:

- Vi ser likestillingsbegrepet i sammenheng med at alle barn er likeverdige.
- Alle barn skal ha like muligheter for all aktivitet i barnehagen.
- Likestilling handler om å gi alle like muligheter.
- Dette dreier seg for eksempel om hvilket lekemateriell vi representerer for barna.
- Barnehagen ønsker at alle barn skal være stolte av seg selv, oppleve anerkjennelse for den de er og bli møtt som likeverdige mennesker.
- Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.
- Vi i personalet diskuterer reflekterer rundt våre egne holdninger, verdier og praksis for å best mulig kunne formidle og fremme likeverd og likestilling til barna.

Bærekraftig utvikling

*«Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en
forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen skal
bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for
fremtiden.»*

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10.)»

Våre metoder for å fremme bærekraftig utvikling:

- Sortere søppel
- Ta vare på leker og behandle tingene våre bra slik at de varer lenge. Og dette må vi samarbeide med foreldre på.
- Kjøpe brukt når vi kan.
- Egen kjøkkenhage for å lære barna om hvordan en dyrker mat og tar vare på jorda.
- Gjenbruk
- Minske bruk av papir, plast og annen kartong.

- Ha egne bærenett som barna kan ha tøy i slik at vi unngår bruk av plastposer.
- Være i og lære om natur og nærmiljø og på den måten bli glad i den og naturlig verne om den.

Livsmestring og helse

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metoder for å fremme livsmestring og helse:

- trygghet
- kjærighet,
- forutsigbarhet
- det å bli sett.
- lære å takle livet både det som er bra og det som er vanskelig.

Barnet må føle at det betyr noe og bli møtt med respekt og empati. Barns grunnleggende behov for å høre til i et sosialt felleskap og mestre dette er faktorer som fremmer livsmestring hos barn. Trygge relasjoner mellom voksne og barn er avgjørende for at barnehagen kan utvikle og støtte opp om barns resiliens; robusthet, motstandsdyktighet og god tilpasningsevne.

I lys av den svært viktige jobben vi som voksne har for barns videre livsmestring vil vi bruke de 7 prinsippene fra samspillmetoden dialog som grunnlag for arbeidet vårt med relasjoner:

- Vis at du bryr deg
- Juster deg
- Snakk hyggelig om det den andre gjør eller er opptatt av
- Gi ros og anerkjennelse
- Felles fokus
- Gi mening
- Sett positive grenser

Handlingsplan

Barnehageåret 2023-2025 skal vi delta i Bjørnafjordens satsing «sammen mot mobbing». Dette prosjektet starter høst 2023. Egen plan for dette arbeidet vil bli sendt ut til alle foreldre og ansatte.

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Barnet først er et helhetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte.

Sosioemosjonell støtte og veiledning:

Sosioemosjonell støtte og veiledning handler om hvordan de ansatte klarer å skape en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle gode relasjoner med andre, oppleve glede ved å lære noe nytt, oppleve trygghet og tilknytning og ha en opplevelse av selvbestemmelse og selvstendighet.

Positivt klima: I et positivt klima smiler og ler de ansatte sammen med barna. Vi ser mange bevis på at de har en god relasjon til barna, og de viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemmen. De er der barna er, i barns høyde og med kroppen vent mot dem.

Negativt klima: Det er fravær av at de ansatte straffer, håner, kjefter og erter barna.

Sensitive voksne-trygge barn: Å være sensitiv handler om å være oppmerksom og respondere på det enkelte barns tegn på at de har behov for støtte. De ansatte kjenner barna godt. De merker hvis barna er urolige, redde, uoppmerksomme, uinteressert, og de tilpasser atferden sin for å respondere på det de ser.

Barns perspektiv og medvirkning: De ansatte følger barns initiativ og ideer, viser fleksibilitet og ivaretar barnas perspektiv. De lar barn uttrykke seg og etterspør barns ideer, gir barn ansvar og oppmuntring til å klare seg selv.

Emosjonskompetanse hos barn og ansatte:

Emosjonskompetanse handler om å identifisere og forstå egne følelser og håndtere frustrasjon. Det handler om å forhindre at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart, og ha kontroll over hvordan og når du uttrykker følelser.

Emosjonsveiledning: I emosjonsveiledning er de ansatte bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barnets følelser. De går inn i følelsen til barnet, og navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter de barnet i problemløsningen.

Organisering og ledelse:

Organisering og ledelse handler om hvordan ansatte skaper en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle god selvregulering, holde fokus og vise interesse for lek og læringssituasjoner. De ansatte etablerer og opprettholder rutiner og strukturer for

å skape forutsigbarhet og trygghet, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremmende aktiviteter.

Gruppeledelse og veiledning: De ansatte er proaktive og har klare forventninger til atferd. De gir oppmerksomhet på ønsket atferd og gir trygge og forutsigbare rammer.

Tilrettelegge for lek, læring og overganger:

Avdelingen har klare rutiner og de ansatte sikrer flytende overganger. Barna kjenner til regler, og barnehagehverdagen preges av lite venting. Innhold og aktiviteter er godt forberedt.

Variasjon: Det er varierte og interessante materialer i barns høyde. De ansatte tar barns perspektiv og legger til rette for barns deltakelse i aktiviteter.

Læringsstøtte:

Læringsstøtte handler om at de ansatte gir støtte til barnas læring. Det teoretiske grunnlaget kommer hovedsakelig fra forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der vektlegges forskjellen mellom det å kun lære fakta og læring av hvordan fakta henger sammen, er organisert og avhengig av hverandre. Barns kognitive og språklige utvikling er avhengig av mulighetene de får til å benytte eksisterende ferdigheter, og om de ansatte støtter utviklingen av stadig mer komplekse ferdigheter. Læring skjer når barnet er i samspill, er aktivt og opplever mening og engasjement. Ren instruksjon egner seg ikke for barn i barnehagealder. De har behov for å delta og medvirke og oppleve mening for at læring skal kunne skje.

Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring:

De ansatte bruker læringsfremmende diskusjoner og aktiviteter sammen med barna. Læring handler ikke bare om å tilegne seg kunnskap, men også om å benytte denne kunnskapen i nye situasjoner. De ansatte legger mest vekt på å øke barnas forståelse, snarere enn bare å gjennomføre læringsaktiviteten. De ansatte relaterer nye begreper til situasjoner, hendelser eller objekter som barna er kjent med. Gjenkjenning fremmer læring. De ansatte etterspør barns tenkning og problemløsning.

Tilbakemeldinger: Barn trenger tilbakemeldinger på egen læring for å få mest mulig ut av en situasjon/aktivitet. Når barna er i lek og holder på med aktiviteter kan de ansatte gi hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og komme med innspill for at barna skal holde på lenger med en oppgave, og dermed oppnå økt læring og mestring. Målet er tilbakemeldingssirkler, det vil si gjentakende spørsmål - svar – sekvenser, slik at barnet får en dypere forståelse av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtaler sammen med barna, og frem- og tilbake utvekslinger mellom barnet og de ansatte. De ansatte snakker med barna, ikke til. De stiller mange åpne spørsmål, der det kreves mer enn et eller to ord til svar, de repeterer og videreutvikler barnas utsagn, setter ord på det de selv gjør og det barna gjør. De har et variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå. De ansatte har en klar intensjon om å fremme barns språk i samtaler mellom barna og mellom barn og ansatte.

Egenledelse i lek og læring: De ansatte støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting. De ansatte tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas lek.

BARNET FØRST!

Slik arbeider vi med Barnet først:

Sosioemosjonell støtte og veiledning:

- God og varm omsorg og det å bli kjent er alltid fokus gjennom hele året.
- Vennskap, bli kjent, finne sin plass står sentralt hos oss.
- Vi jobber med fellesskap i gruppen, vennskap og det å høre til gjennom hele året.
- Tilstedeværende voksne, sensitive voksne som ser hva barna trenger, tett på og i lek og aktivitet sammen med barna
- Glede og humor og det å ha det gøy sammen

Organisering og ledelse:

- God plan – kortsiktig og langsiktig
- Ta barna med i plan og gjennomgang av det som skal gjøres daglig, ukentlig og hver måned.
- Ha en god dagsrytme og forutsigbare dager for barna er en stor del av det å bli trygg i barnehagen.
- Gode rutiner, oversikt, dagsplan,
- Tilstedeværende voksne
- Delte grupper der vi kan jobbe i mindre grupper.
- Oversikt og god merking slik at barna selv kan finne det de trenger og få oversikt
- Tydelige og forståelige regler og rutiner i avdelingene

Læringsstøtte:

- Vi voksne skal være gode språkmodeller
- Stille åpne spørsmål
- Bruke et avansert språk og legge til rette for gode lekesituasjoner der barna lærer best.
- Marinerte barna i ord, språk og bøker og god visuell støtte i det fysiske miljøet.
- Tilbakemeldinger på ønsket adferd
- Delte grupper hvor forutsetningene for læring er størst.
- Gode og nære samtaler, der en har tid til å reflektere sammen med barna.

5. BARNS MEDVIRKNING

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre metoder for å sikre barns medvirkning:

- Ta barn på alvor og lytte til dem.
- Barnehagens personal skal være særlig bevisst på barnas uttrykksform, legge til rette for medvirkning ut fra barnets alder, erfaring, individuelle forutsetninger og behov.
- Oppmuntre barna til å uttrykke tanker, følelser og ønsker.
- Vi gjennomfører barnesamtaler og bygger opp aktivitet og tema rundt det barna forteller og har meninger om.
- Være vare for barnas følelsesliv.
- Tro at barn kan og vil.
- Oppmuntre barns ideer og initiativ.
- Barn får være med å planlegge aktiviteter og tema gjennom året
- Lære barna selvstendighet.
- Gi barna tid.
- Være fleksibel.
- Tilstedeværende, støttende, observante og lydhøre voksne.

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Det er viktig å sette et godt samarbeid mellom barnehage og hjem i fokus. Det er av stor betydning at foreldre er trygge på at barna deres har det bra i barnehagen og at de har tillit til personalet. Da blir barna trygge på at barnehagen er et godt sted å være. Samarbeidet skal alltid ha barnets beste som mål.

Når vi får til et godt samarbeid mener vi at foreldre gjennom dialog, samarbeidsutvalget, foreldrerådet og daglig kontakt sikrer medvirkning både gjennom året og i det daglige arbeidet rundt barna. En forutsetning for godt samarbeid er at foreldre også holder seg orienterte om hvordan barnet har det i barnehagen.

Våre metoder for å skape et godt foreldresamarbeid:

- Daglig, personlig kontakt ved henting og levering.
- Daglig kontakt via Mykid
- Foreldresamtaler 2 ganger i året.
- Foreldremøter 2 ganger i året med varierende innhold.
- Sosiale samlinger i barnehagen og dugnader.
- Legge ut ønskelig informasjon på barnehagen sin hjemmeside og på barnehagens Facebookside.
- Dialog via mail og telefon.
- Evaluering av barnehagen sitt innhold. Brukerundersøkelser.
- Et godt samarbeid i samarbeidsutvalget.
- Samarbeidsutvalget skal se til at barnehagen blir drevet etter lovverket, samtidig behandle årsplan og vedtekter, og innholdet i barnehagen.
- Samarbeidsutvalget er sammensatt av valgte representanter fra foreldrene, de ansatte og eier (FUS Barnehager AS).

Foreldrerådet består av alle foreldre i barnehagen. Hver avdeling velger sin representant. Foreldrerådet er rådet der alle foreldre er medlem.

For oss er foreldremedvirkning:

- At foreldre gi uttrykk for sine mening og tanker
- At foreldre stiller på foreldremøter, i Su og på foreldreråd og gir uttrykk og engasjerer seg i barnehagehverdagen.
- At foreldre deler av kunnskap sin eller ferdighetene som kan komme alle barna til nytte
- At foreldre opptrer inkluderende overfor barna og dets familier

Samarbeid med andre instanser:

- Foreldre
- Helsestasjonen
- Os Vidaregåande skule
- NAV
- Ledernettverk i FUS barnehagene
- Høgskolen i Bergen
- Skolene i Bjørnafjorden kommune
- Barnehageadministrasjonen i Bjørnafjorden kommune
- Ledernettverk i kommunen
- Høgskulen Stord/Haugesund
- Hjellemarka FUS Barnehage
- Skorvane FUS Barnehage
- Søre Neset Ungdomslag
- PPT
- Fagsenteret Forebyggende tjeneste
- Barnevernstjenesten i Bjørnafjorden kommune
- BUP

7. OVERGANGER

Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god og trygg tilvenning:

- Trygg og god start både for barnet og foreldrene
- Tilpasse oss og være fleksibel i forhold til barnet og familiens behov.
- Tilvenningsperioden skal ta den tid barn, foreldre og ansatte mener er nødvendig.
- Egen instruks på hvordan vi tar imot og tilvenner nye barn og familier
- Lekedager/besøksdager i mai og juni før barnet begynner
- Eget foreldremøte for nye foreldre
- Tilbud om hjemmebesøk hvor en ansatt fra barnets avdeling kommer hjem på besøk til barnet og foreldrene.
- Planlegger, justerer og evaluerer de ulike overgangene slik at de skal bli best mulig for familien og barnehagen.

Trygg barnehagestart

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

Når ditt barn er i barnehagen så er det en del av en gruppe. Det er altoverskyggende å få til velfungerende grupper. Det er mange hensyn som skal vektlegges for at vi skal få til gode grupper i barnehagen. Prinsippet om velfungerende grupper kommer alle barn til gode og vi har hovedfokus på gruppenivå og ikke på individnivå.

Vårt mandat i barnehagen er å bygge vår praksis utfra faglige begrunnelser. Lederteamet har en lang prosess i forhold til avdelingsplassering, og hvert eneste barn blir drøftet hvor det er mest hensiktsmessig å plassere i forhold til gruppesammensetning. Som et ledd i denne overgangen gjennomfører pedagogene overføringssamtaler når barna går fra småbarn til storbarn. Vi går jevnlig på besøk i de store avdelingene for å bli kjent og leke. Vi setter sammen grupper der voksne fra stor avdelingen er med slik at barna bygger relasjoner til voksne i storavdeling. Vi har jobbrotasjon når det lar seg gjøre slik at en kjent voksne blir med over i stor avdeling.

- Er sammen og leker på tvers av avdelinger
- Ansatte roterer årlig for å følge barn over i neste avdeling.
- Lekegrupper på tvers av avdeling og alder
- Felles samlinger og lek både ute og inne

Overgang mellom barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

- Vi har foreldremøte med foreldre på skolen der foreldre møter skolen for første gang.
- Vi har lekedager på SFO og i 1 klasse
- Vi leker på skoleområdet, og benytter skolen i ferier og på ettermiddag
- Vi får besøk av 4 klassinger som leser for førskolebarna en gang i uken
- Skolen besøker oss i desember hvor de går nissemarsj i barnehagen.
- Vi har kommunal overgangsplan vedtatt politisk i Bjørnafjorden kommune. Planen omfatter overgang fra barnehage til barneskole, fra barneskole til ungdomsskole.
- Egen lokal overgangsplan mellom Søre Neset FUS Barnehage, Læringsverkstedet Barnehage, Lunde barneskule og Halhjem barneskule. I denne planen har vi fastsatt treffpunkt og aktiviteter for barna, mål for arbeidet og ansvarsfordeling i hver organisasjon.
- Lekbasert læring vårt førskoleopplegg for de eldste barna i vår barnehage

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Lærende organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærende barnehager. Personalet er i kontinuerlig utvikling, reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg faglig oppdatert og er gode rollemodeller. Senge (2006) sier: “en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid.” Vi legger derfor vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

- Refleksjon
- Opplæring og veiledning gjennom felles møter
- Kurs
- Samtaler
- Egne planleggingsdager, stedlige og digitale
- Dele erfaringer,
- Evaluere halvt-årlig og årlig
- Samarbeid med andre instanser

Planlegging

«Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

Våre metoder for planlegging:

- Vi lager årsplan som styrer alle valg og retninger i året som kommer.
- Vi drøfter felles mål, tema og arbeidsmåte
- Lage gode og konkrete planer
- Vi gjennomfører planmøter på ulike nivå der vi setter mål, innhold og evaluerer det vi gjør.
- Se progresjonsplaner i årsplan for hver aldersgruppe.

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

Våre metoder for vurdering:

- Vi blir vurdert av ekstern ressursperson i CLASS
- Med bakgrunn i rapport fra ressursperson jobber vi ut like tiltak for forbedring og utvikling som det skal jobbes med den neste perioden.

- Vi vurderer miljø, aktivitet og relasjon etter Eckers vurderingsprogram som skal bidra til at vi alltid er i utvikling som personalgruppe og etterstrebe høyere kvalitet for barna.

Dokumentasjon

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Våre metoder for dokumentasjon:

- Egne pedagogiske rapporter
- Nyhetsbrev til foreldre
- Evaluering hvert halvår for å sette nye mål for neste halvår.
- Bilder og tekst på mykid
- Dagen i dag

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Våre metoder for tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet:

- Class gjennom de tre domene.
- TIK – der vi jobber med å emosjonsveiledning barna (hjelp de å forstå og regulere sine egne følelser).
- Vi deler i mindre grupper
- Søker hjelp og veiledning av fagsenter i Bjørnafjorden kommune når vi trenger ekstra hjelp for å tilrettelegge for barn som trenger det.
- Barn som mottar spesialpedagogisk hjelp, skal inkluderes i barnegruppen og i det allmennpedagogiske tilbudet.

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen har 7 ulike fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

Våre metoder for å ivareta rammeplanens hensikt med fagområdene:

Søre Neset FUS Barnehage har valgt å dele barnehageåret opp i to prosjektperioder og 4 faste fokusperioder, dvs. 6 oppdelte områder vi jobber med i løpet av barnehageåret. Fokusperiodene har et fast tema hvert år (tilvenning, vennskap, trygghet, jul, påske og overganger).

Hvilke aktiviteter og utforming avdelingene bruker vil variere fra år til år.

Disse faste fokusområdene har vi hvert år:

- Tilknytning, relasjoner, trygghet, vennskap osv.
- Jul
- Påske
- Overganger

I tillegg har vi 2 større prosjektperioder:

- September/oktober/november: Tema: Eventyr
- Januar/februar/mars/april/mai: Tema: Eventyr

Vi vet at ved å jobbe prosjektbasert vil vi lettere kunne møte barnas medvirkning, lærelyst, nysgjerrighet og kreativitet. Prosjektperiodene går i hovedsak over et halvt år hver. I Prosjektarbeid skal voksne og barn planlegge sammen i et eget skjema der fagområdene er representert i et tankekart. Arbeidet skal dokumenteres Mykid.

PROGRESJONSPLAN 1-2 ÅRINGENE

FAGOMRÅDE	MÅL	METODE/AKTIVITET
Kommunikasjon, språk og tekst	- Barna skal få utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer (Rammeplan). - Barna skal få innblikk i ulik litteratur og bli glad i bøker. - Barna skal få videreutvikle ordforråd og bruke verbalt språk som kommunikasjon. - Hverdagssamtalen skal ha stort fokus. - Voksne skal delta og være språkmodeller i leken til barna.	- Lese bøker, se på bilder, snakke og benevne ulike hendelser, objekt, tanker og handlinger. - Fortelle eventyr og historier, synge sanger, rim, regle, dramatisering og bruk av konkrete. - Tilrettelagte lekegrupper og språkgrupper. - Egenledelse i lek og læring. - De voksne er bevisste språklige rollemodeller. - Hverdagsspråk.
Kropp, bevegelse, mat og helse	- Få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring og lære om kroppen. - Skaffe seg gode erfaringer som trivsel, glede og mestring med varierte og allsidige utfordringer, bevegelsesglede og trivsel. - Barna skal få ulike smaksopplevelser og lære å tørre å smake på ny mat. - Bli kjent med egne og andres følelser.	- La barna gå og oppleve ulendt terreng. - Tilrettelagte og varierte bevegelsesleker ute og inne. - Gi positive tilbakemeldinger på barnas kroppslige mestring. - Gi barna matglede og nye smaksopplevelser. - Venneuke. - Stine Sofies stiftelsen program med fokus på følelser. - Vi hjelper barna med å sette ord på følelsene sine.
Kunst, kultur og kreativitet	- Barna skal få oppleve skaperglede og ta i bruk fantasi og kreativ tenkning. - Barna skal oppleve ulike estetiske erfaringer med kunst og kultur som gir anledning til blant annet utforsking. - Barnehagen skal legge til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk.	- Vi introduserer ulike estetiske materialer og uttrykk for barna. - Gjennom arbeidet med temaet eventyr skal vi sanse og oppleve musikk, lyd, dramatisering, lek, og dans. - Barna skal få bruke sin kreativitet ved å skape og konstruere (male, klippe, lime, tegne mm.)
Natur, miljø og teknologi	- Barna ska få kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lære av naturen og utvikle respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen - Bli kjent med de ulike årstidene. - Barna skal få muligheten til å utforske og undre seg over, og i naturen.	- Bruke uterommet i og utenfor barnehageområdet til å få erfaringer med de ulike årstidene. Samt arena for lek og utforsking. - Bemerke og gjøre barna oppmerksomme på vær og naturfenomen. - Vi plukker søppel i nærområdet. - Teamarbeidet eventyr tar vi med oss ut, og på tur. - De voksne er deltakende i utforsking sammen med barna, og støtter opp under barnas nysgjerrighet. Snakker sammen med barna om livet i naturen.

FAGOMRÅDE	MÅL	METODE/AKTIVITET
Etikk, religion og filosofi	• Tilegne seg grunnleggende samfunnsnormer og verdier. Samfunnsmandatet. • Barna skal styrke sin sosiale kompetanse. • Barna skal erfare at vi er alle forskjellige og at vi skal ha respekt for ulikhetene.	• Lese bøker og ha samtaler om hvordan vi er mot oss selv og andre. • Venneanskaffelsesegenskaper og empati. • De voksne er bevisste rollemodeller. • Få erfaring med norske tradisjoner og høytider gjennom året. • Barnehagen skal samtale med barna om religiøse og kulturelle uttrykk og være bevisst på hvordan egen deltakelse kan støtte og utvide barnas tenkning
Nærmiljø og samfunn	• Barna skal få oppleve fellesskapsfølelse og utvikle tillit til at egen deltaking har påvirkning på fellesskapet. • Bli kjent med nærmiljøet. • Barna skal bli kjent med at samene er Norges urfolk, og få kjennskap til samisk kultur.	• Vi fokuserer på fellesskapet og at alle tar del i det vi gjør. Vi omtaler hverandre positivt, både voksne og barn. • Bli kjent med området rundt barnehagen. • Markere samene sin nasjonaldag 6. februar - sameuke
Antall, rom og form	• Barna skal starte sin grunnleggende matematiske forståelse. • Erfare plassering og orientering, og slik utvikle lokaliseringsevner.	• Gjøre barna kjent med tall og tallrekken gjennom telling. • Introdusere barna for former, måling og matematisk tenking gjennom lek og samtaler. • Gjennom arbeidet med temaet eventyr vil det bli introdusert matematiske begreper.

PROGRESJONSPLAN FOR 3-4 ÅRINGENE

FAGOMRÅDE	MÅL	METODE/AKTIVITET
Kommunikasjon, språk og tekst	• Barna skal bruke språket for å ta kontakt med andre, i lek og løse konflikter. • Bli bevisst på rytme og lyder i språket. • Videreutvikle begrepsforståelse.	• Egenledelse i lek og læring. • Lese bøker både på nynorsk og bokmål, sanger, rim og regler. • Jobbe med det visuelle gjennom bilder og konkrete • Utgangspunkt i eventyr med fokus på begreper. • Bruke hverdagssituasjoner til å utvide begrepsrepertoaret til barna

FAGOMRÅDE	MÅL	METODE/AKTIVITET
Kropp, bevegelse, mat og helse	- Barna skal få oppleve varierte og allsidige motoriske utfordringer, inne og ute. - Videreutvikle grov og fin motorikk. - Erfare uteliv til ulike årstider. - Få erfaring med ulik mat og smak	- Finmotoriske aktiviteter, perle, klipping, sortere - Faste turdager. - Aktivitet ute, sangleiker. - Måltid på tur - Kroppen min og mine grenser. - Musikk og bevegelse.
Kunst, kultur og kreativitet	- Erfare ulike kulturelle og kunstneriske uttrykk. - Være skapende gjennom varierte uttrykk og teknikker.	- Bruke forming, dans og drama aktivt i hverdagen. - Tegne, male, forme, lime, samtale, klippe osv. - Introdusere kjente kunstnere, eventyrlyst, estetiske inntrykk og legge til rette for at barna selv få skape uttrykk i fellesskap.
Natur, miljø og teknikk	- Oppleve glede ved å ferdes i naturen. - Få kjennskap til bærekraftig utvikling - Lære å undre seg og studere ting rundt seg. - Kunnskap om dyr og planter.	- Faste turdager. - Turer til skog og mark. - Samtale om dyr, fisk og planteliv. - Avfallssortering - Hva er viktig i naturen, vern av naturen og naturens ressurser i næringskjeden og som mat kilde.
Etikk, religion og filosofi	- Få kjennskap til de kristne grunnverdiene, høgtider og tradisjoner. - Barna skal medvirke til undring og opplevelser utifra egne forutsetninger	- Mulighet for dialog og diskusjon på barnas premisser og tema. - Lese/fortelle fortellinger - Markere de ulike høgtidene. - Undre seg sammen med barnas egne refleksjoner, undringer og spørsmål om gruppas mangfold. - Soltanker
Nærmiljø og samfunn	- Bli kjent i lokalsamfunnet gjennom tur,natur, kunst, kultur og arbeidsliv. - Bli kjent med at samene er Norges urbefolkning.	- Besøke ulike bygg i nærmiljøet, Skolen og bibliotek. - Samtaler om at vi alle en del av fellesskapet med vårt mangfold i gruppa. - Utforske nærmiljøet som Høgaberget, Kongshaugen, Lunde aktiv, Hovda og Haugland. - Markere samene sin nasjonaldag 6.februar.
Antall, rom og form	- Leke med tall og former. - Få kunnskap om begrep, tall og mengde. - Erfare ulike størrelser, former, mål gjennom å sortere og sammenligne.	- Sortere leker og ting på avdelingen. - Konstruksjonslek, Nye sammensetninger av konstruksjoner og mulighet for å tilføre ulike element i leken. - Språkstimulering mtp på det matematiske språk - Spill - Måltidsforberedelse - Kalender - Dagtavle

PROGRESJONSPLAN FOR 5-6 ÅRINGENE

FAGOMRÅDE	MÅL	METODE
Kommunikasjon, språk og tekst	- Barna skal kunne leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, lyder og ord. Barna skal bli kjent med bøker, sanger, bilder, media. - Barna skal få et utvidet språklig repertoar spesielt i forhold til følelser. - Barna skal få utvide språket sitt og lære nye begrep og preposisjoner.	- Eventyr og historier. - Rim og regler. - Vitser og gåter. - Ellinger. - Fortellinger fra bøker, aviser, tv og de voksne sine egne opplevelser. Fortellinger fra gamledager. - Høytlesing, dokumentkamera og lydbok. - Dialogisk lesing. - Voksne som møter barn på følelser CLASS-TIK, og setter ord på ulike følelsesuttrykk. - Fortellerposer med konkreter. - Lek der barna bruker begrep og de voksne utvider.
Kropp, bevegelse, mat og helse	- Barna skal utvikle forståelse og respekt for sin egen og andres kropp. Forstå og respektere at vi alle er forskjellige. - Barna skal få kunnskap om menneskekroppen og få forståelse av hvor viktig det er med gode vaner og et sunt kosthold. - Barna skal få nye smaksopplevelser. De skal introduseres for mat med ulik konsistens og smak, og motiveres til å smake. - Barna skal bli kjent med hvordan vi kan ta med og lage mat når vi er på tur. - Barna skal lære viktighet av god personlig hygiene og viktigheten av å utøve hygiene tiltak i de daglige rutinene sine i barnehagehverdagen.	- Samtale og veiledning. Bruke samling som aktivitet der vi snakker at vi skal ha respekt for hverandre, egen og andres kropp, og uansett hvordan vi ser ut. At vi er forskjellige og at det er greit. - Være i aktivitet ute og inne; f.eks. dans, turer. Snakke om hva som er gode byggeklosser for kroppen. Legge til rette for mestring og utfordring. - Ulike menyer hver uke der vi har smørelunsj, suppe, middagsrett og varm/kjøleskaps grøt. - Ta jevnlig matlagingen ut i naturen, og bli kjent med hva vi trenger for å lage mat utendørs. - Vaske hender etter toalettbesøk, når vi har vært ute, før matlaging, før måltid mm.
Kunst, kultur og kreativitet	- Barna skal utvikle evnen til å bearbeide og kommunisere inntrykk og gi varierte uttrykk gjennom skapende virksomhet. Utvikle elementær kunnskap om virkemidler og teknikk og form. - Barna skal oppleve at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse. - Delta i kunst og kulturopplevelser sammen med andre.	- Introdusere sang, musikk, drama, instrument, lytting, slik at barna kan skape ut ifra egen kultur og inspirasjon. - Delta i kunst og kultur opplevelser - Studere i ulike kunstbøker, kjente bilder, musikkstykker og lignende. - Kjente kunstnere, samtidskunst, eventyrlyst og estetiske inntrykk-uttrykk.

FAGOMRÅDE	MÅL	METODE
Natur, miljø og teknologi	- Barna skal få erfaring med og kunnskap om dyr, vekster og matvareproduksjon. - Konstruere og utforske ulike materiell og teknologi. - Barna skal lære og observere, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomen i den fysiske verden. - Få kjennskap til bærekraftig utvikling. - Digitale verktøy.	- Samtale rundt kretsløp. - Konstruksjoner, f.eks. Landart - Samtale om naturens ressurser og naturvern. - Gjenvinning, resirkulering. - PC, dokumentkamera og fotoapparat.
Antall, rom og form	- Barna skal undersøke og få erfaring med å løse matematiske problem. - Barna skal få erfaring med tall, mengde, mål og form. - Barna skal få en opplevelse av matematikkglede. - La barna få bli kjent med matematiske begrep, tall og mengde. - Rim, rytme, lyder og ord	- Matematikk i hverdagen, lekbasert læring - Tannfellingsstatistikk. - Lekbasert læring. - Spill. - Klappe antall stavelser i navnet sitt. Bruke instrumenter aktivt.
Etikk, religion og filosofi	- Barna skal få kjennskap til tradisjoner som er knyttet til høytider i andre religioner og livssyn som er representert i barnegruppen. - Bli kjent med religion, etikk og filosofi som del av kultur og samfunn. - Vennskap. - Etnisk mangfold.	- Forberede og snakke om tradisjoner knyttet til jul og påske. - Krybbevandring i desember i samarbeid med kyrkja i Os. - Barna skal få kjennskap til tradisjoner som er knyttet til høytider i andre religioner og livssyn - Lek og egenledelse. - Undre seg sammen, snakke om soltanker, hvordan være en god venn og et medmenneske. - Filosofiske spørsmål.
Nærmiljø og samfunn	- Barna skal få erfare demokratiske prosesser-barns medvirkning. - Få kjennskap til nasjonale minoriteter. - Bli kjent med lokalhistorie og lokaltradisjoner. - Bibliotek og lokale media. - Barna skal bli kjent med kor nærskolene er og gjøre overgangen til skole så trygg som mulig. - Se kor vennene våre bur. - Bli kjent med nærområdene.	- Bruke litteratur og fortelling. Oppsøke «historiske» steder i nærmiljøet, lokalhistorie. Ha barnesamtaler og la barna kunne ta del i og ha innvirkning på sin barnehagehverdag. - Markere samenes nasjonaldag 6. februar. - Bli kjent med ulike yrker. - Kultur og skulpturvandring på Os. Besøke biblioteket. - Samarbeid med nærskolene. - Overgangsplan. - Besøke barna sine hus. - Korte og lengre turer i nærområdet vårt som for eksempel Katlaberget, Vargavågen, Ferstad, Knutabruo.

29

30

